

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksestä laiksi väliaikaisista poikkeuksista naisten yötyökieltoa koskevista säännöksistä annetun lain 1 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 9 päivänä marraskuuta 1984 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 210 laiksi väliaikaisista poikkeuksista naisten yötyökieltoa koskevista säännöksistä annetun lain 1 ja 9 §:n muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina ylitarkastaja Unto Rissanen sosiaali- ja terveysministeriöstä, erikoistutkija Pirkko Aulin-Ahmavaara työvoimaministeriöstä, korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Antti Suviranta, sihteerit Riitta Nordberg työneuvostosta, piiripäällikkö Pentti Pekkala Lapin työsuojelupiiristä, piiripäällikkö Markku Räsänen Hämeen työsuojelupiiristä, pääsihteerit Leila Räsänen tasa-arvoasiain neuvottelukunnasta, apulaisosastonjohtaja Martti Leskinen ja psykologi Kaisa Kauppinen-Toropainen työterveyslaitoksesta, vastaava lakimies Kirsti Palanko-Laaka Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, varatuomari Risto Rusa-Suoma Suomen Työnantajain Keskusliitosta, oikeustieteen lisensiaatti Martti Virtanen Liiketyönantajain Keskusliitosta, työehtoasiain sihteerit Raila Kangasperko Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, entinen toinen puheenjohtaja Elsa Aaltonen Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitosta, toimitsija Kaarina Kari Paperiliitosta, oikeustieteen kandidaatti Kerttu Hallberg Elintarviketalan työnantajaliitosta, palkkasihteerit Eino Grönlund ja yt-sihteerit Markku Seppänen Suomen Elintarviketöläisten Liitosta, johtaja Olavi Laurikka, pääluottamusmies Airi Myrjy ja pääluottamusmies Eino Järvinen Oy Finlayson Ab:stä sekä kutoja Virve Huhtamella Oy Tampella Ab:n Lapinniemen tehtailta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että naisten yötyökieltoa koskevista säännöksistä annettua väliaikaista poikkeuslakia jatkettaisiin edelleen vuoden 1988 loppuun. Menettelyä ehdotetaan samalla yksinkertaistettavaksi siten, että poikkeuslupan tultua myönnettyksi se olisi jatkuvasti

voimassa lain voimassaoloajan ilmoitusmenettelyn perusteella.

Valiokunnan käsityksen mukaan ei naisten yötyökieltoon annettavan poikkeuslupan tule olla niin väljästi mahdollista kuin hallitus esittää. Ehdotetun 1 §:n 2 momentin mukaan lain voimassaoloaikana annettu lupa oikeuttaa pelkällä ilmoitusmenettelyllä ottamaan yötyön uudestaan käyttöön siitä riippumatta, onko yötyötä jatkuvasti tehty ja ovatko olosuhteet muuttuneet. Tästä syystä valiokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi siten, että ilmoitusmenettely koskee vain voimassa olevan luvan jatkamista. Hallituksen esityksessä ei myöskään ole määritelty ilmoitusmenettelyllä jatkuvan poikkeuslupan kestoa. Tästä syystä valiokunta ehdottaa 1 §:ään lisättäväksi poikkeuslupan voimassaoloa koskevan säännöksen, jonka mukaan poikkeuslupa on voimassa enintään saman pituisen määräajan, joksi se on myönnetty. Lain voimaantulosäännöksestä johdettua vuoden 1984 lopussa olevat poikkeusluvut jatkuvat kuitenkin neljä vuotta siten, että ne edellyttävät vuoden 1986 lopulla tehtävää ilmoitusta. Vuoden 1984 jälkeen mainittujen lupien kesto on kunkin ilmoituksen johdosta aina myönnettyä määräaikaa vastaava.

Valiokunta korostaa, että yötyölupaa koskeva poikkeus voidaan myöntää, jos jokin lain 2 §:n säättämästä neljästä edellytyksestä on olemassa. Poikkeuslupan myöntäminen ei kuitenkaan ole välttämätöntä, vaikka poikkeuslupan edellytykset ovat olemassa, vaan se on aina harkinnanvaraista.

Valiokunta toistaa käsityksensä, että yötyötä koskevia säännöksiä on kehitettävä ja lainsäädäntö on saatettava koskemaan kaikkia yö- ja vuorotyössä olevia työntekijöitä.

Valiokunta edellyttää, että hallitus huolehtii lain soveltamisohjeiden kehittämisestä siten, että työntekijöiden terveyden seurantaa tehostetaan ja työoloja parannetaan erityisesti kuljetusten, työpaikkaruokailun, yksintyöskentelyn, lepotauko-

jen, lastenhoidon ja raskaana olevien naisten suojelun osalta ja että hyvissä ajoin poikkeuslupalainsäädännön voimassaolon aikana eduskunnalle annetaan esitys yö- ja vuorotyötä tekevien työntekijöiden suojelusta edellä mainittujen seikkojen suhteen.

Valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja edellä olevan perusteella kunnioittaen ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

väliaikaisista poikkeuksista naisten yötyökieltoa koskevista säännöksistä annetun lain 1 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisista poikkeuksista naisten yötyökieltoa koskevista säännöksistä 29 päivänä joulukuuta 1972 annetun lain (955/72) 9 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (910/81), sekä

lisätään 1 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

1 §

Mikäli työnantajalle on myönnetty 1 momentin mukainen poikkeuslupa yötyön teettämiseen, on työnantajalla oikeus samoissa töissä ja samoin edellytyksin poikkeuslupan voimassaolon päättymisen jälkeen jatkaa yötyön teettämistä (*poist.*) ilman eri poikkeuslupaa. Työnantajan on kuitenkin kahta viikkoa ennen poikkeuslupan voimassaoloajan päättymistä (*poist.*) tehtävä asiasta ilmoitus asianomaisen työsuojelupiirin työsuojelulautakunnan poikkeuslupajaostolle. Ilmoituksen johdosta on poikkeuslupa voimassa enintään saman pituisen määräajan, joksi se on myönnetty. (3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

9 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1984

ta 1973 ja on voimassa vuoden 1988 loppuun. (*Poist.*)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985. Joulukuun 31 päivänä 1984 päättyväksi määräajaksi myönnettyjen poikkeuslupien voimassaolo jatkuu 31 päivään joulukuuta 1988. Pysyttääkseen poikkeuslupan voimassa 31 päivän joulukuuta 1986 jälkeen on työnantajan kuitenkin tehtävä asiasta (*poist.*) 1 §:ssä tarkoitettu ilmoitus asianomaisen työsuojelupiirin työsuojelulautakunnan poikkeuslupajaostolle viimeistään kahta viikkoa ennen viimeksi mainittua päivämäärää.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen, varapuheenjohtaja S. Mikkola ja jäsenet Ahonen, Ikonen, H. Kemppainen, Könkkölä, P. Leppä-

nen Lipponen, Louvo, Moisander, Nordman, Pesola, Rantanen ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsen Vihriälä.

Vastalause

Sosiaalivaliokunta on hyväksynyt hallituksen esityksen ilmoitusmenettelyyn siirtymisestä naisten poikkeuslupanvaraisessa yötyössä (HE 210/1984 vp.) Muutosesitystä hallitus perustelee sillä, että käytännössä kaikki anotut poikkeusluvat pääsääntöisesti myönnetään eli menettely on jo pitkälti muodostunut ilmoitusmenettelyn luonteiseksi. Tämä ei kuitenkaan ole ollut lain tarkoitus.

Kilpailukyvyyn nimissä työnantajat pyrkivät laajentamaan yötyötä sellaisilla aloilla, joilla se ei tuotantoprosessin kannalta ole välttämätöntä. Ilmoitusmenettely uhkaa heikentää nykyisinkin puutteellisia yötyön olosuhteita ja niiden valvontaa.

Sosiaalivaliokunta on toistuvasti ottanut kantaa lain soveltamisohjeiden kehittämistarpeisiin sekä kaikkien yö- ja vuorotyöntekijöiden asemaan. Valiokunnan välttämättöminä pitämiin toimenpiteisiin ei kuitenkaan ole ryhdytty. SKDL:n eduskuntaryhmän mielestä poikkeuslupan myöntämisessä ei missään tapauksessa tulisi mennä lievempään suuntaan, kun edes valiokunnan edellyttämiin toimiin ei ole ryhdytty. Siksi esitämme nykyisen lain voimassaoloajan jatkamista ja vain yhdellä vuodella, jotta eduskunta voisi valvoa edellyttämiensä toimien toteuttamista.

SKDL:n eduskuntaryhmän mielestä naisten yötyö tulee säilyttää luvanvaraisena. Yötyön teettämiseksi asetettavilla ehdoilla on edettävä yötyön rajoittamisen suuntaan sellaisilla aloilla, joilla se ei yhteiskunnallisten palvelujen ja tuotantoprosessin kannalta ole välttämätöntä. Yötyölle on asetettava ehdot, jotka suojaavat työntekijöitä terveydellisiltä ja sosiaalisilta haitoilta. Tätä tarkoittavat säännökset on ulotettava koskemaan myös muita yö- ja vuorotyötä tekeviä työntekijäryhmiä.

Valiokunnan mietinnössä todettujen kehittämistarpeiden osalta tarvitaan sitovat normit. Työntekijän terveydellisiä edellytyksiä yötyöhön tulee seurata määräaikaan lääkärintarkastuksin. Mikäli ns. vanhojen työntekijöiden terveystarkastuksissa käy ilmi seikkoja, jotka viittaavat tutkitun soveltumattomuuteen siirtyä yötyöhön tai jatkaa yötyön tekemistä, on hänelle järjestettävä muuta työtä tai uuden työpaikan takaava koulutus.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi valiokunnan mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen näin kuuluvana:

Laki

väliaikaisista poikkeuksista naisten yötyökieltoa koskevista säännöksistä annetun lain (poist.) 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan väliaikaisista poikkeuksista naisten yötyökieltoa koskevista säännöksistä 29 päivänä joulukuuta 1972 annetun lain (955/72) 9 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (910/81) *näin kuuluvaksi:*

1 §
(Poist.)

9 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1973 ja on voimassa vuoden 1985 loppuun.

(Poist.) Joulukuun 31 päivänä 1984 päättyväksi määräajaksi myönnettyjen poikkeuslupien voimassaolo jatkuu ilman eri hakemusta ja työsuojelulaitakunnan poikkeuslupajaoston päätöstä 28 päivään helmikuuta 1985.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1984

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen

